

Leszek Elak

płk dr hab., Akademia Sztuki Wojennej
ORCID: 0000-0002-5255-9768

Uwarunkowania bezpieczeństwa Polski na przełomie XX i XXI wieku

Wprowadzenie

Uwarunkowania bezpieczeństwa są pochodną środowiska, w jakim funkcjonuje dany podmiot. Poprzez środowisko bezpieczeństwa rozumieć należy „[...] zewnętrzne i wewnętrzne, militarne i niemilitarne (cywilne) warunki bezpieczeństwa (warunki realizacji interesów danego podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa i osiągnięcia ustalonych przezeń celów w tym zakresie), charakteryzowane przy pomocy takich kategorii, jak: wyzwania, szanse, ryzyka oraz zagrożenia”¹. Z kolei jeśli mówimy o strategicznym środowisku bezpieczeństwa, warto przyrzeć się znaczeniu przymiotnika „strategiczny”. Jest on przypisywany do podmiotów, które określa się jako bardzo ważne z jakichś względów, dotyczą strategii wojennej i są związane z długoterminowymi działaniami mającymi doprowadzić do wytyczonego celu². W kontekście środowiska bezpieczeństwa przymiotnik ten należy rozumieć jako jego nadrzędność i priorytetowość z punktu widzenia podmiotu.

Zbigniew Błazewicz twierdzi, że środowisko bezpieczeństwa jest obszarem „[...] geopolitycznym, na którym dzieją się (mogą się dziać) procesy (zdarzenia) najistotniejsze dla bezpieczeństwa organizacji (państwo, sojusz, region, sąsiedzi, ich

¹ Środowisko bezpieczeństwa [hasło], [w:] (MINI)SŁOWNIK BBN: Propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html> [dostęp: 4.06.2016].

² Strategiczny [hasło], [w:] Słownik języka polskiego, PWN, <http://sjp.pwn.pl/sjp/strategiczny;2576316> [dostęp: 4.06.2016].

sąsiedzi, mocarstwa, instytucje międzynarodowe), opisywany[m] przez zewnętrzne i wewnętrzne czynniki warunkujące realizację interesów w dziedzinie bezpieczeństwa oraz osiągnięcie celów strategicznych”³. Wskazuje również, że kształtuje się ono poprzez ryzyka, wyzwania, szanse i zagrożenia. W podobnym tonie o istocie strategicznego środowiska bezpieczeństwa wyraża się Marian Kozub, identyfikując je jako obszar geopolityczny „na którym dzieją się (mogą się dziać) procesy, zdarzenia, najistotniejsze dla bezpieczeństwa państwa: sąsiedzi, ich sąsiedzi, mocarstwa, organizacje, instytucje międzynarodowe”⁴. W dalszych rozważaniach autor wskazuje, że na postać współczesnego środowiska bezpieczeństwa wpłynęły zasadniczo trzy zjawiska: rewolucja informacyjna, globalizacja i rozpad świata dwubiegunowego⁵. Dwie ostatnie definicje są ze sobą zbieżne i akcentują ważne procesy oraz relacje z punktu widzenia określonego podmiotu bezpieczeństwa, które mają charakter zewnętrzny i wewnętrzny. Zależności te wpływają na kształt prowadzonej polityki bezpieczeństwa i realizację związanych z tym celów.

Autor w założeniach do artykułu przyjął dokonanie dogłębnej analizy środowiska bezpieczeństwa Polski po roku 1989, a także przedstawienie stosunków międzynarodowych oraz chronologii zmian dokonywanych na arenie międzynarodowej w celu przyłączenia Polski do NATO i struktur europejskich. Ponadto zaprezentował wkład naszego kraju w wspieranie pokoju na świecie. Celem artykułu jest przedstawienie czytelnikowi, jak Polska budowała swoje bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe na przełomie XX i XXI w., w aspekcie zmian geopolitycznych w Europie.

Strategiczne środowisko bezpieczeństwa Polski do roku 1989

Stanisław Koziej przekonuje, że „[...] strategiczne środowisko bezpieczeństwa ma swą dynamikę. Wyraża się ona głównie w kryzysach i konfliktach oraz próbach ich rozwiązania”⁶. Trudno nie zgodzić się z tą tezą, gdyż kryzysy i konflikty, nawet te toczone w dalekim sąsiedztwie geograficznym, stanowią największe zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa i jego suwerenności.

Zauważyć należy, że samo usytuowanie Polski na mapie Europy ma strategiczny charakter. Jak przekonuje Stanisław Bielań, podmiotowość strategiczna Polski jest funkcją położenia geopolitycznego i zaangażowania na obszarze Europy

³ Z. Błażewicz, *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa – istota i ewolucja*, [w:] *Sily Zbrojne RP w procesie budowy narodowego potencjału odstraszania*, red. M. Kubiński, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2015, s. 18.

⁴ M. Kozub, *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa w pierwszych dekadach XXI wieku*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.

⁵ *Idem*, *Konflikty społeczno-militarne XXI wieku. Strategiczne środowisko bezpieczeństwa do roku 2030*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010, s. 23.

⁶ S. Koziej, *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego w okresie pozimnowojennym*, Warszawa 2010, s. 50, http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Srodowisko_bezpieczenstwa_-_skrypt.doc [dostęp: 2.06.2016].

Środkowo-Wschodniej sił sojuszniczych, zwłaszcza NATO i Stanów Zjednoczonych⁷. Czynnikiem, który w wymiarze pośrednim wpływa na teraźniejsze stosunki między państwami w środowisku bezpieczeństwa, są zaszczości historyczne sięgające wielu wieków wstecz. Potwierdzenie tej tezy znaleźć można m.in. w słowach Bielenia, który zauważa, że Polacy są mocno przywiązani do geopolityki, próbując przy jej pomocy usprawiedliwić wszystkie nieszczęścia historyczne i zagrożenia bieżące⁸.

W strategicznym środowisku bezpieczeństwa można wyróżnić szereg podmiotów, które je kształtują. Ich ogół możemy podzielić na trzy grupy:

- podmioty państwowe – poszczególne państwa;
- organizacje podmiotów państwowych – organizacje międzynarodowe o charakterze społecznym, gospodarczym, politycznym itp. (np. NATO, UE, Grupa Wyszehradzka, ONZ, Trójkąt Weimarski, Interpol);
- podmioty niepaństwowe – korporacje ponadnarodowe, organizacje społeczne, organizacje przestępcze, ekstremistyczne ruchy społeczne i inne (Google, BP, PCK, PAH, WOŚP)⁹.

Uwarunkowania bezpieczeństwa i obronności Polski w latach 80. i 90. są ściśle związane z historią Europy XX w. Sięgają one czasów II wojny światowej i powstałego po jej zakończeniu porządku politycznego, przypieczętowanego układem jałtańskim. Pomimo płonnych nadziei Polaków na niepodległą ojczyznę, a co za tym idzie na budowanie własnej nieskrępowanej państwowości, nasz kraj został przydzielony do radzieckiej strefy wpływów, tak jak większość państw Europy Środkowo-Wschodniej. Co więcej, terytorium Polski uległo zmniejszeniu i przesunięciu na zachód. Pomimo utraty części historycznych ziem, można zauważyć pewne zalety podjętej przez ówczesne mocarstwa decyzji. Obszar Polski stał się bardziej zwarty, przez co łatwiejszy do obrony, oraz – w wyniku powojennych migracji – przekształcił się w państwo jednolite narodowościowo.

Niezależnie od emocji, jakie do tej pory budzą postanowienia Wielkiej Trójki w Jałcie oraz działania mające na celu uniknięcie odpowiedzialności politycznej ze strony sprzymierzeńców, jak choćby odwołanie do czasu wyborów w Stanach Zjednoczonych ogłoszenia treści porozumienia jałtańskiego, trudno zaprzeczyć tezie, że stanowią one główny determinant budowy systemu bezpieczeństwa Polski przez następne dziesięciolecia.

Od zakończenia II wojny światowej państwo polskie ograniczało własne aspiracje w zakresie kreowania środowiska bezpieczeństwa do wytycznych narzuconych przez ZSRR. Jako członek Układu Warszawskiego (UW) powstałego w 1955 r. realizowaliśmy zadania w ramach wspólnej polityki międzynarodowej. Przez kilka dekad Wojsko Polskie uczestniczyło w wielu operacjach prowadzonych ze wschodnimi partnerami militarnymi, gdzie prym wiódł Związek Radziecki i jego doktryna polityczno-militarna. Polska jako kraj socjalistyczny tworzyła zdolności do zaczepnej operacji w ramach Układu Warszawskiego, z prawdopodobnym kierunkiem uderzenia na cieśniny duńskie. Wojsko Polskie budowało wówczas swój potencjał

⁷ S. Bieliń, *Pozycja geopolityczna Polski*, [w:] *Polska w stosunkach międzynarodowych*, red. *idem*, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa 2007, s. 15–31.

⁸ *Idem*, *Rozważania o polskim interesie narodowym*, „Stosunki Międzynarodowe” 2014, nr 2, s. 59.

⁹ M. Kozub, *Strategiczne środowisko...*, s. 34–43.

na bazie ciężkich sił, charakteryzujących się wysoką manewrowością i siłą rażenia. Były to głównie wojska pancerne, zmechanizowane i powietrznodesantowe, zdolne do działań zaczepnych po wyprzedzających uderzeniach jądrowych armii ZSRR.

Warto mieć na uwadze, że po zakończeniu II wojny światowej Polska była zbyt słabym państwem do budowania suwerennego i niezależnego potencjału militarnego. Armia została wyniszczona fizycznie podczas działań wojennych. Żołnierze, którym udało się przeżyć wojnę i którzy stanowili zagrożenie w aspekcie działań przywódczych i ewentualnej budowy nowej armii, byli systematycznie wyszukiwani i unicestwiani przez służby specjalne. Społeczeństwo było zbyt wyniszczone i strauumatyzowane wojną, aby można było mówić o kreowaniu postaw proniepodległościowych. Ludzie żyjący przez lata w biedzie i strachu pragnęli jedynie spokojnej egzystencji z dala od jakichkolwiek działań militarnych. Co więcej, pod względem formalnym Polska miała status niezależnego państwa posiadającego autonomiczne instytucje publiczne oraz suwerenność w sprawach wewnętrznych. W praktyce jednak kwestie te stanowiły jedynie propagandowe hasła dla społeczności międzynarodowej, która, zajęta odbudową własnych zniszczeń wojennych, udawała, że daje im pełną ufność.

Nieskrępowany okres kształtowania własnego środowiska bezpieczeństwa i wyboru kierunku rozwoju polityczno-militarnego przyszedł wraz ze zmianami ustrojowymi w 1989 r. Data ta stanowiła początek zmian czynionych drobnymi krokami do czasu rozpadu Układu Warszawskiego, a następnie wycofania się wojsk radzieckich z terytorium naszego kraju. Wydarzenia lat 1989–1990, rozpad układu dwubiegunowego oraz opuszczenie przez wojska radzieckie¹⁰ Europy Środkowo-Wschodniej (1993) doprowadziły do całkowitej zmiany geopolitycznego położenia i znaczenia zarówno całego regionu, jak i Polski. Na bazie dawnych krajów socjalistycznych powstały nowe państwa (rozpad Jugosławii od 1991 r. oraz Czechosłowacji 1 stycznia 1993 r.), a także nastąpiło zjednoczenie Niemiec. Ewenementem na skalę światową jest fakt, że Polska, nie zmieniając swojego terytorium, zmieniła nagle wszystkich sąsiadów¹¹. Przekształceniu uległ cały system powiązań politycznych, gospodarczych i militarnych.

Znalezienie się Polski w tyglu różnych przemian i procesów spowodowało poszukiwanie nowych sojuszników, z którymi łatwiej byłoby kształtować pokój i zapewniać bezpieczeństwo państwa. Polska nie czekała długo z wyborem nowej drogi rozwoju i już na początku lat 90. zaczęła starania o wejście w struktury Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz Unii Europejskiej. W 1994 r. przystąpiła do programu Partnerstwo dla Pokoju, a w 1997 r. rozpoczęła rozmowy akcesyjne w sprawie wstąpienia do NATO. 12 marca 1999 r. Polska oficjalnie stała się członkiem Sojuszu, co z jednej strony dało jej poczucie bezpieczeństwa, a z drugiej wiązało się z szeregiem zobowiązań i uczestnictwem w operacjach międzynarodowych. UE była kolejną

¹⁰ 21 października 1991 r. w Moskwie parafowano układ o wycofaniu wojsk radzieckich z Polski. Oddziały bojowe miały opuścić Polskę do 15 listopada 1992 r., a jednostki transportowe do końca 1993 r. Ostatni żołnierze radzieccy wyjechali z Polski 18 września 1993 r.

¹¹ Do 1989 r. Polska graniczyła z: ZSRR, Czechosłowacką Republiką Socjalistyczną i Niemiecką Republiką Demokratyczną, a od 1991 r. posiada wspólne granice z siedmioma krajami: na wschodzie i północnym wschodzie z Rosją, Litwą, Białorusią i Ukrainą, na południu ze Słowacją i Czechami oraz na zachodzie z Niemcami.

bardzo ważną organizacją – w 1994 r. złożono również wnioski o członkostwo w jej strukturach, co dziesięć lat później stało się faktem.

Po rozpadzie ZSRR i Układu Warszawskiego, a co za tym idzie: po zachwianiu się wpływów Rosji w Europie, NATO pozostawało największą światową organizacją bezpieczeństwa zbiorowego, posiadającą prawie pół wieku tradycji oraz liczne operacje militarne na swoim koncie. Wybór takiej ścieżki bezpieczeństwa był wówczas najlepszą opcją, która dawała gwarancję, czy też duże prawdopodobieństwo obrony w razie chęci powrotu przez Rosję do dawnej strefy wpływów. Jako kraj demokratyczny z większą suwerennością w sprawach militarnych Polska zmieniła swoje priorytety związane z obronnością, kierując je w myśl założeń Konstytucji RP oraz koncepcji strategicznej NATO.

Bezpieczeństwo i obronność Polski po roku 1989

W wyniku wspomnianych przemian oraz prowadzonej polityki po 1989 r. Polska znalazła się w bardzo korzystnym dla jej bezpieczeństwa położeniu geopolitycznym. Podstawowymi filarami gwarantującymi bezpieczeństwo są: członkostwo w NATO zapewniające współpracę w obszarze polityczno-wojskowym; udział w strukturach Unii Europejskiej związany z rozwojem społeczno-gospodarczym oraz partnerstwo z USA, szczególnie w zakresie współpracy wojskowej. Wymienione filary wspiera także polskie zaangażowanie we współpracę regionalną¹².

Gwarancje zapewniane przez NATO nie mogą jednak stanowić jedynej linii obrony w zakresie kreowania własnej polityki międzynarodowej, która jest jednym z elementów osłony strategicznej państwa. To ona powinna ukierunkowywać działania służb specjalnych oraz przygotowania obrony kraju. Wydaje się, że obecnie prowadzona polityka przynosi wymierne efekty w postaci gwarancji bezpieczeństwa, m.in. poprzez budowanie potencjału odstraszania wynikającego z rozmieszczenia na naszym terytorium sił sojuszniczych. Na arenie międzynarodowej mogą się one przyczynić do uwierzytelnienia natychmiastowej odpowiedzi NATO w przypadku napaści na nasz kraj. Wsparcie ze strony Sojuszu jest zagwarantowane zapisami art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego obejmującego zobowiązanie do kolektywnej obrony. Należy jednak pamiętać także o innych przepisach Traktatu – mowa tutaj o art. 3 zobowiązującym każde państwo członkowskie Sojuszu do rozwijania narodowych zdolności obronnych¹³. Członek Paktu musi posiadać własne zasoby zdolne do utrzymania obrony kraju do czasu przybycia sił sojuszniczych.

Dokumentem urealniającym politykę bezpieczeństwa i mającym zarazem strategiczny charakter jest strategia bezpieczeństwa. Chronologia polskich dokumentów w tym zakresie przedstawia się następująco:

¹² Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014, s. 9.

¹³ „Dla skuteczniejszego osiągnięcia celów niniejszego traktatu, Strony, każda z osobna i wszystkie razem, poprzez stałą i skuteczną samopomoc i pomoc wzajemną, będą utrzymywały i rozwijały swoją indywidualną i zbiorową zdolność do odparcia zbrojnej napaści”. Traktat Północnoatlantycki, 4 kwietnia 1949, art. 3, Dz.U. 2000.87.970, <https://www.bbn.gov.pl/download/1/15754/Traktat-Polnocnoatlantycki.pdf> [dostęp: 4.04.2018].

- Strategia Bezpieczeństwa RP z 2000 r. i sektorowa Strategia Obronności RP;
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2003 r.;
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2007 r. i sektorowa Strategia Obronności z 2009 r.;
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2014 r. i Doktryna Cyberbezpieczeństwa RP z 2015 r.

Zmiany w strategiach następowały w niejednorodnych odstępach czasowych. Ich aktualizacja doktrynalna związana była z różnymi wydarzeniami w Polsce i na świecie, np. z przystąpieniem Polski do NATO w 1999 r., atakami terrorystycznymi na World Trade Center w 2001 r., wstąpieniem Polski do UE w 2004 r. i udziałem Polaków w operacjach w Iraku i Afganistanie. Nie bez znaczenia jest także zwrócenie uwagi na wzrastające systematycznie w ciągu ostatnich lat zagrożenie w cyberprzestrzeni czy ochłodzenie stosunków z Federacją Rosyjską.

Warto w tym momencie wspomnieć, że relacje Polski z Rosją mają wydzźwięk nie tylko w sferze bezpieczeństwa militarnego, ale także bezpieczeństwa energetycznego. Zauważyć można wyraźne ochłodzenie się tych stosunków, które jest spowodowane głównie konfliktem ukraińskim i bezprawną aneksją Krymu. Dążenie Federacji Rosyjskiej do sprawowania roli hegemonu zarówno w Europie, jak i na świecie oraz próba odbudowywania utraconej potęgi są poważnym zagrożeniem dla polskich interesów narodowych. Główne niebezpieczeństwo niesie niezgodne z międzynarodowym prawem postępowanie Rosji i unikanie przez nią odpowiedzialności za swoje czyny, czego przykładem jest właśnie konflikt na Ukrainie.

Obecnie obowiązująca Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP postrzega środowisko bezpieczeństwa trójwymiarowo, tj. w wymiarze globalnym, regionalnym oraz krajowym. W pierwszym analizie poddano takie czynniki jak: globalizacja, wielobiegunowy porządek polityczny, zagrożenia asymetryczne, dysproporcje rozwojowe, konflikty, rywalizacja międzypaństwowa¹⁴. Zwrócono także uwagę na szereg problemów o charakterze makrospołecznym, wśród których zidentyfikowano: terroryzm powiązany z fundamentalizmem islamskim, iluzje demokracji i przestrzegania praw człowieka i obywatela, cyberzagrożenia, wyczerpywanie się surowców energetycznych, czy nietolerancję etniczną i wyznaniową.

Z kolei w wymiarze regionalnym także wskazano kilka czynników kształtujących polskie środowisko bezpieczeństwa. Należy do nich choćby problem porażonych państw, które dążą do demokracji, często zniekształcanej silną „ręką” Rosji, od której większość państw UE jest uzależniona energetycznie. W tym wymiarze zidentyfikowano także ograniczenie roli Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, zwłaszcza z uwagi na brak wiążącego prawnie charakteru podejmowanych przez nią decyzji. Nie bez znaczenia jest również czynnik ekonomiczny przejawiający się w starzeniu się ludności państw europejskich oraz w spadku dzietności¹⁵.

Na obszarze Polski również zachodzą ważne z perspektywy bezpieczeństwa procesy. Identyfikowane są one jako czynniki o charakterze krajowym lub wewnętrznym. Do najważniejszych należy zaliczyć:

¹⁴ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP, s. 5.

¹⁵ Por. *ibidem*, s. 21–24.

- malejący przyrost naturalny (przyrost naturalny na 1000 ludności: $-0,7\%$ ¹⁶);
- starzenie się społeczeństwa (współczynnik obciążenia demograficznego: 58,8¹⁷);
- emigrację zarobkową, głównie do Niemiec, Wielkiej Brytanii i krajów skandynawskich;
- rozwarstwienie społeczne i związane z tym bezrobocie (stopa bezrobocia: 9,5%¹⁸), ubóstwo, wykluczenie społeczne;
- przestępczość zorganizowaną;
- poziom zagrożenia terrorystycznego w RP, który póki co postrzegany jest jako niski¹⁹, jednak zawsze może ulec zmianie;
- możliwość kradzieży danych przez obce wywiady;
- bezpieczeństwo systemów teleinformatycznych RP;
- korupcję – wskaźnik postrzeganej korupcji w Polsce wynosi 61/100 pkt. (100 pkt. oznacza najniższy poziom postrzeganej korupcji), gdzie w krajach UE min. wynosi 43 pkt., a max. 92 pkt., co daje Polsce 15 pozycję wśród członków UE²⁰;
- uzależnienie od dostaw surowców energetycznych z jednego źródła – ponad 90% ropy naftowej dostarcza Rosja²¹, a 76% gazu ziemnego pochodzi ze źródeł zagranicznych, w tym większość z Rosji²²;
- dekapitalizację majątku narodowego, która może się przyczynić do wzrostu zagrożeń o podłożu technicznym²³.

W Strategii Bezpieczeństwa Narodowego nie pozostano obojętnym wobec wydarzeń na Ukrainie, które pozwoliły na wysunięcie wniosków w obszarze własnej sytuacji w środowisku bezpieczeństwa. Dostrzeżono potrzebę wzmocnienia wschodniej granicy Polski w obawie przed rosyjskim zagrożeniem i potencjalną możliwością konfliktu. Odpowiedzią na to było uformowanie piątego rodzaju sił zbrojnych w postaci Wojsk Obrony Terytorialnej²⁴.

Biorąc pod uwagę opisane podmioty i wymiary bezpieczeństwa oraz interesy i cele w tej dziedzinie, nie trudno zauważyć, że dominującą rolę pełnią uwarunkowania geopolityczne. To głównie od nich zależy, czy państwo będzie mogło „czuć się” bezpiecznie i umacniać pokój, czy też jego suwerenność będzie zagrożona,

¹⁶ *Podstawowe dane*, Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/podstawowe-dane> [dostęp: 7.06.2016].

¹⁷ *Ibidem*. Współczynnik obciążenia demograficznego to inaczej ludność w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Poziom zagrożenia terrorystycznego*, Antyterroryzm.gov.pl, <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/poziom-zagrozenia/858,Poziom-zagrozenia-terrorystycznego-w-RP.html> [dostęp: 7.06.2016].

²⁰ *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski 2015*, Urząd Statystyczny w Katowicach, Śląski Ośrodek Badań Regionalnych, Katowice 2015, http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/5/2/1/wzr_2015_-_publikacja.pdf [dostęp: 7.06.2016].

²¹ <http://www.nafta-polska.pl/przemys%C5%82-naftowy/import-surowca> [dostęp: 7.06.2016].

²² *Obrót i magazynowanie*, PGNiG, <http://www.pgnig.pl/pgnig/segmenty-dzialalnosci/obrot-i-magazynowanie/zakupy> [dostęp: 7.06.2016].

²³ *Por. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, s. 24–26.

²⁴ *Koncepcja obrony terytorialnej podpisana*, Ministerstwo Obrony Narodowej, 25.04.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artukul/najnowsze/koncepcja-obrony-terytorialnej-podpisana-g2016-04-25> [dostęp: 7.06.2016].

co może doprowadzić do użycia sił zbrojnych w celu zapewnienia sobie i swoim obywatelom bezpieczeństwa.

Odnosząc się do aspektu geopolitycznego, należy zauważyć, że w przeważającej części Polska graniczy z państwami o zbieżnej orientacji politycznej, uzależniającymi swoje bezpieczeństwo od NATO, UE i USA (Litwa, Słowacja, Czechy, Niemcy oraz Ukraina). Stanowi to platformę współpracy, a zarazem skuteczne narzędzie przeciwdziałania agresywnej polityce Rosji, która w sposób siłowy chce odbudować swoją mocarstwową pozycję na świecie. Nie mniej jej nagłe działania na Ukrainie w 2014 r. spowodowały zawirowania wewnątrz NATO i UE, doprowadzając do podważenia zaufania do głośzonych gwarancji obrony kolektywnej wynikającej z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego. W przypadku konfliktu Polska ponownie znalazłaby się na głównym szlaku przemarszu wrogich wojsk, co wymusiło przeorientowanie jej polityki bezpieczeństwa na obronę własnego kraju. Jednocześnie prowadząc skuteczne działania polityczne wspólnie z krajami bałtyckimi, doprowadziła do zmian w samym Sojuszu, czego najlepszymi przykładami są Szczyt NATO w Warszawie w 2016 r. oraz rozmieszczenie sił wojskowych na tzw. fłance wschodniej NATO.

Nie należy zapominać jednak, że Sojusz Północnoatlantycki daje gwarancję bezpieczeństwa, ale wymaga też interoperacyjności i podejmowania wspólnych wyzwań w obliczu globalnych zagrożeń. Dotyczy to zarówno utrzymania gotowości do podejmowania działań w ramach obrony kolektywnej i operacji reagowania kryzysowego, jak i wzajemnego rozwijania zdolności bojowych oraz współpracy w zakresie militarnym, m.in. poprzez uczestnictwo w ćwiczeniach (np. Anakonda)²⁵.

Dzięki swoim działaniom na arenie międzynarodowej oraz dobrym stosunkom ze Stanami Zjednoczonymi Polska stała się również obiektem zainteresowania Rosji i została zaliczona do tzw. obozu amerykańskiego wewnątrz Sojuszu²⁶. Osłabienie regionalnej i globalnej pozycji USA oraz niedopuszczenie do zbytowego wzmocnienia samej Unii leży w interesie Rosji. Warto w tym momencie zauważyć, że Unia Europejska wzmacnia współpracę społeczno-gospodarczą pomiędzy różnymi regionami Europy i realizuje politykę obronną poprzez Wspólną Politykę Bezpieczeństwa i Obrony. Obecnie jednak UE stoi w obliczu kryzysu migracyjnego, spowodowanego dużym napływem uchodźców głównie z Azji i Afryki. Sprawa ta bez wątpienia zdominowała uwagę Unii, odciągając ją jednocześnie od innych kwestii wchodzących w zakres bezpieczeństwa.

Nie bez znaczenia w omawianym kontekście jest zaangażowanie Polski w międzynarodowy proces bezpieczeństwa. Przykładem wymiernym takiego zaangażowania jest udział w misjach i operacjach poza granicami kraju, m.in. realizacja zadań operacyjnych przez Polski Kontyngent Wojskowy w Republice Iraku w latach 2003–2008 oraz udział w poprzedzającej stabilizację operacji militarnej Iraku Freedom. W świetle prawa międzynarodowego działania te zakwalifikować można

²⁵ Szerzej: *Informacje o ćwiczeniu Anakonda-18*, Wojsko Polskie, <http://anakonda.do.wp.mil.pl/pl/index.html> [dostęp: 6.06.2016].

²⁶ G. Kuczyński, *Strategia Rosji wobec Zachodu*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2009, nr 9–10, s. 159, <http://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/publikacje/kwartalnik-bezpieczens/wydania-archiwalne/9-102009/1671,Irak-Piec-lat-i-co-dalej.html> [dostęp: 10.01.2015].

jako wojnę nielegalną, ponieważ były prowadzone bez zgody zarówno państwa stabilizowanego, jak i Rady Bezpieczeństwa ONZ. Koalicja woli (ang. *coalition of willing*) stworzona była z państw współpracujących w ramach zapobiegania międzynarodowemu terroryzmowi.

Innym przykładem zaangażowania Polaków w międzynarodowe sprawy bezpieczeństwa był udział w misji ISAF prowadzonej w latach 2003–2015 w Afganistanie, która także poprzedzona była operacją militarną, zwaną Enduring Freedom. Pomimo zakończenia misji o charakterze stabilizacyjnym i przejścia w tryb szkoleniowy, Polscy żołnierze w dalszym ciągu realizują zadania w ramach PKW Afganistan (Resolute Support Mission, RSM).

Obecnie wojsko polskie przygotowuje żołnierzy do realizacji zadań operacyjnych w Libanie, gdzie w 2019 r. została wysłana regularna zmiana PKW. Oprócz tego nasi żołnierze pełnią służbę w innych kontyngentach wojskowych, które realizują zadania w ramach wielonarodowych formacji militarnych w różnych zakątkach świata (Kosowo, Łotwa, Rumunia, Bośnia i Hercegowina, Kuwejt, Morze Śródziemne, Morze Bałtyckie).

Zbliżając się do próby podsumowania podrozdziału, warto poczynić pewne rozważania retrospektywne. Mianowicie jeszcze kilka lat wstecz sądzono, że po zakończeniu zimnej wojny ryzyko zaistnienia konfliktu na starym kontynencie wyraźnie zmalało. Przyczynił się do tego rozpad Układu Warszawskiego i ZSRR, transformacja ustrojowa w państwach komunistycznych, a następnie – w odniesieniu do większości tych państw – integracja ze strukturami zachodnimi, głównie z NATO i UE. Co więcej, sporządzono wiele dokumentów o charakterze międzynarodowym, które miały pełnić funkcję kontrolną wobec aktywności zbrojeniowej w Europie. Do tych porozumień zaliczyć można:

- Traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie z 19 listopada 1990 r. (Treaty on Conventional Armed Forces in Europe, CFE);
- Traktat o otwartych przestrzozach z 24 marca 1992 r.²⁷ (Treaty on Open Skies);
- Akt Zamykający w sprawie stanów osobowych sił konwencjonalnych w Europie z 10 lipca 1992 r. (Final Act on Personnel Strength of Conventional Armed Forces in Europe, CFE-1A);
- Adaptowany traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie z 19 listopada 1999 r.

Celem Traktatu o konwencjonalnych siłach w Europie było zredukowanie do równego stopnia potencjału dwóch bloków wojskowych – NATO i UW – w zakresie posiadanej broni konwencjonalnej, wprowadzając ogólne limity dla kluczowych kategorii w tym obszarze. Dzięki ustanowieniu traktatu CFE nastąpiła zmiana myślenia państw-stron w dziedzinie rozbrojenia i kontroli zbrojeń. Zaczęły one wycofywać się z zasady całkowitej konkurencyjności i współzawodnictwa, która oparta była na równowadze posiadanych sił zbrojnych, na rzecz wspólnego działania w celu poprawy stosunków politycznych, głównie poprzez

²⁷ Podpisany 24 marca 1992 r. w Helsinkach przez 27 państw członków NATO oraz byłego Układu Warszawskiego, stanowiący, że przestrzeń powietrzna nad terytoriami sygnatariuszy zostaje udostępniona dla lotów nieuzbrojonych samolotów zwiadowczych w celu ułatwienia kontroli wypełniania istniejących lub przyszłych porozumień dotyczących kontroli zbrojeń.

dialog. Wraz z upływem czasu w dziedzinie kontroli zbrojeń zaczęła ewoluować zasada reżimu CFE polegająca wówczas na ograniczeniu zdolności do inwazji na terytorium przeciwnika. Głównym założeniem była współpraca i utwierdzenie systemu bezpieczeństwa, a także międzynarodowej zdolności do interwencji – na zasadach prawa międzynarodowego – której celem miało być zapobieganie konfliktom oraz ich rozwiązywanie²⁸.

Porozumienie CFE-1A jest dokumentem politycznie wiążącym, który wprowadził ograniczenia liczebności personelu naziemnego 30 państw-stron w różnych kategoriach sił konwencjonalnych. Limity narodowe dla personelu sił lądowych zadeklarowane przez strony, weszły w życie równoległe z limitami uzbrojenia zawartymi w traktacie CFE²⁹.

Na skutek ewolucji sytuacji międzynarodowej w Europie, a w szczególności planów rozszerzenia NATO o państwa byłego bloku wschodniego, powstała konieczność dostosowania układu CFE do zaistniałej sytuacji. Prowadzone od 1996 r. rozmowy zakończyły się przyjęciem przy okazji szczytu OBWE w Stambule 19 września 1999 r. porozumienia o adaptacji traktatu oraz Aktu Końcowego CFE.

Z kolei porozumienie o adaptacji wprowadza liczne poprawki do pierwotnego traktatu CFE, które miały dostosować go do panującej sytuacji w Europie. Najważniejszą zmianą było zniesienie pułapów blokowych oraz podziału na regiony. Wprowadzone zostały dwa rodzaje limitów przysługujące każdemu państwu – narodowe (określające liczbę sprzętu dla każdego państwa) oraz terytorialne (ustalające maksymalną liczbę naziemnego sprzętu na terenie danego państwa). Zwiększenie któregoś z limitów przez uczestnika traktatu wymaga odpowiedniej redukcji kwoty innego państwa lub państw. Ograniczenia te nie dotyczą sił misji pokojowych ONZ lub OBWE. Ponadto zmodyfikowane zostały zapisy dotyczące obszaru flankowego oraz rozbudowano system inspekcji i notyfikacji.

W opinii Zdzisława Lachowskiego powyższe porozumienia „wypełniły swoje zadanie zamknięcia zimnej wojny na polu wojskowości i są powszechnie uznawane za filary bezpieczeństwa i równowagi militarnej w Europie”³⁰. Sytuacja na Ukrainie, która miała miejsce kilkanaście lat po publikacji tych słów zmieniła jednak optykę wielu państw europejskich, w tym Polski. Podważone zostały słowa o niskim prawdopodobieństwie konfliktu zbrojnego na terytorium Europy. Od tego czasu zredefiniowano poglądy w tej kwestii, czego najlepszym przykładem są zapisy aktualnej Strategii Bezpieczeństwa z 2014 r. na temat roli Rosji w środowisku bezpieczeństwa RP.

Warto również dodać, że już 14 lipca 2007 r. prezydent Władimir Putin podpisał dekret zawieszający uczestnictwo Rosji w CFE, co związane było z planami rozmieszczenia elementów tarczy antyrakietowej. Wcześniej Putin zaproponował alternatywną w stosunku do Polski i Czech lokalizację elementów tarczy na terenie Azerbejdżanu. W razie odmowy strona rosyjska zagroziła jej rozmieszczeniem według aktualnych działań. Zawieszenie członkostwa w CFE miało wyrazić niezadowolenie

²⁸ G. Kuczyński, *op. cit.*

²⁹ Z. Lachowski, *Kontrola zbrojeń konwencjonalnych w Europie*, [w:] *Kontrola zbrojeń. Rozbrojenie na progu XX wieku*, red. A. Rotfeld, tłum. z jęz. ang. S. Dobrzyński, B. Górka-Winter, E. Posel-Częściak, PISM–SIPRI, Warszawa 2002, s. 35.

³⁰ *Ibidem*, s. 31.

Moskwy, głównie z powodu lekceważenia rosyjskich interesów³¹. Zgodnie z oświadczeniem decyzja została podjęta „[...] w związku z wyjątkowymi okolicznościami naruszającymi bezpieczeństwo Federacji Rosyjskiej i wymagającymi podjęcia niecierpiących zwłoki kroków”³².

Podsumowanie

Podsumowując rozważania artykułu warto podkreślić, że poziom stosunków z państwami sąsiedzkimi jest jedną z cech konstytuujących stan bezpieczeństwa naszego kraju i Europy w kontekście ostatnich dekad. Ma to ogromne znaczenie z punktu widzenia obecnych i przyszłych potencjalnych zagrożeń militarnych oraz niemilitarnych, których neutralizacja jest podstawowym zadaniem armii. Obecnie w stanie zagrożenia epidemicznego³³ społeczeństwo dostrzega znaczenia działań niemilitarnych wojska i służb, m.in.: Służby Zdrowia, Sanepidu, Policji, Straży Granicznej, Straży Pożarnej. Na współdziałaniu służb powinna opierać się kompleksowa koncepcja budowy zdolności operacyjnych do obrony państwa, w kontekście zagrożeń militarnych i niemilitarnych.

Należy podkreślić, że członkostwo w NATO zgodnie z postanowieniami art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego jest bez wątpienia jednym z gwarantów bezpieczeństwa naszego kraju. Trzeba jednak mieć na uwadze, że nie powinno być ono jedyną opcją w tym zakresie. Pomimo obowiązku kolektywnej obrony ze strony sojuszników nie można zapominać o budowaniu własnego potencjału odstraszania, co jest szczególnie istotne właśnie z uwagi na specyficzne położenie geopolityczne Polski. Jak pokazały doświadczenia z konfliktu ukraińskiego, istnieje duże realne zagrożenie wojną hybrydową w Europie. Nasz kraj jako państwo transgraniczne między NATO i UE a Rosją jest w dużym stopniu narażony w pierwszej kolejności na takie działania potencjalnego przeciwnika, a w perspektywie może stanowić strefę buforową nowego konfliktu hybrydowego.

Bibliografia

- Balcerowicz B., *Polskie wojny*, [w:] *Rocznik strategiczny 2008/2009*, red. R. Kuźniar et al., Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009.
- Bieleń S., *Pozycja geopolityczna Polski*, [w:] *Polska w stosunkach międzynarodowych*, red. nauk. S. Bieleń, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa 2007.
- Bieleń S., *Rozważania o polskim interesie narodowym*, „Stosunki Międzynarodowe” 2014, nr 2.
- Błażewicz Z., *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa – istota i ewolucja*, [w:] *Sily Zbrojne RP w procesie budowy narodowego potencjału odstraszania*, red. M. Kubiński, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2015.

³¹ B. Balcerowicz, *Polskie wojny*, [w:] *Rocznik strategiczny 2008/2009*, red. R. Kuźniar et al., Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009, s. 23–40.

³² <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80625,4314629.html> [dostęp: 7.06.2016].

³³ Koronawirus SARS-CoV-2.

- <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80625,4314629.html> [dostęp: 7.06.2016].
- <http://www.nafta-polska.pl/przemys%C5%82-naftowy/import-surowca> [dostęp: 7.06.2016].
- Informacje o ćwiczeniu Anakonda-18*, Wojsko Polskie, <http://anakonda.do.wp.mil.pl/pl/index.html> [dostęp: 6.06.2016].
- Koncepcja obrony terytorialnej podpisana*, Ministerstwo Obrony Narodowej, 25.04.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artukul/najnowsze/koncepcja-obrony-terytorialnej-podpisana-g2016-04-25> [dostęp: 7.06.2016].
- Koziej S., *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego w okresie pozimnowojennym*, skrypt internetowy, Warszawa 2010, http://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Srodowisko_bezpieczenstwa_-_skrypt.doc [dostęp: 2.06.2016].
- Kozub M., *Konflikty społeczno-militarne XXI wieku. Strategiczne środowisko bezpieczeństwa do roku 2030*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010.
- Kozub M., *Strategiczne środowisko bezpieczeństwa w pierwszych dekadach XXI wieku*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.
- Kuczyński G., *Strategia Rosji wobec Zachodu*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2009, nr 9–10, <http://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/publikacje/kwartalnik-bezpieczens/wydania-archiwalne/9-102009/1671,Irak-Piec-lat-i-co-dalej.html> [dostęp: 10.01.2015].
- Lachowski Z., *Kontrola zbrojeń konwencjonalnych w Europie*, [w:] *Kontrola zbrojeń. Rozbrojenie na progu XX wieku*, red. A. Rotfeld, tłum. z jęz. ang. S. Dobrzyński, B. Górka-Winter, E. Posel-Częściak, PISM–SIPRI, Warszawa 2002.
- Obrót i magazynowanie, PGNiG, <http://www.pgnig.pl/pgnig/segmenty-dzialalnosci/obrot-i-magazynowanie/zakupy> [dostęp: 7.06.2016].
- Podstawowe dane, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/podstawowe-dane> [dostęp: 7.06.2016].
- Poziom zagrożenia antyterrorystycznego*, Antyterroryzm.gov.pl, <http://www.antyterroryzm.gov.pl/CAT/poziom-zagrozenia/858,Poziom-zagrozenia-terrorystycznego-w-RP.html> [dostęp: 7.06.2016].
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2014.
- Strategiczny* [hasło], [w:] *Słownik języka polskiego*, PWN, <http://sjp.pwn.pl/sjp/strategiczny;2576316> [dostęp: 4.06.2016].
- Środowisko bezpieczeństwa* [hasło], [w:] *(Mini)słownik BBN: Propozycje nowych terminów z dziedziny bezpieczeństwa*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-P-ropozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html> [dostęp: 4.06.2016].
- Traktat Północnoatlantycki, 4 kwietnia 1949, Dz.U. 2000.87.970, <https://www.bbn.gov.pl/download/1/15754/TraktatPolnocnoatlantycki.pdf> [dostęp: 4.04.2018].
- Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski 2015*, Urząd Statystyczny w Katowicach, Śląski Ośrodek Badań Regionalnych, Katowice 2015, http://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5501/5/2/1/wzr_2015_-_publikacja.pdf [dostęp: 7.06.2016].

Uwarunkowania bezpieczeństwa Polski na przełomie na XX i XXI wieku

Streszczenie

Polska jako jeden z wielu krajów dawnego bloku komunistycznego i członek Układu Warszawskiego przechodziła po II wojnie światowej dwa zasadnicze stany funkcjonowania na arenie międzynarodowej. Po pierwsze, będąc krajem satelitarnym Związku Radzieckiego, swoje fundamenty bezpieczeństwa i obronności budowała w oparciu o siłę militarną i polityczną UW przeciwko krajom Europy Zachodniej i Stanom Zjednoczonym, a więc przeciwko NATO. Po drugie, rozpad ZSRR oraz przemiany polityczno-społeczne i militarne w Europie Wschodniej na początku lat 80. XX w. spowodowały sytuację, w której Polska oderwała się od komunistycznego systemu. Pozwoliło jej to na budowanie demokracji i – jako krajowi neutralnemu – na dążenie do przynależności do NATO (również do Unii Europejskiej) jako gwaranta budowania własnej polityki bezpieczeństwa i obronności. Obecnie w drugiej dekadzie XXI w. Polska, ze względu na swoje niekorzystne geopolityczne położenie w Europie i aspiracje międzynarodowe, wiezie prym w wywiązywaniu się z zobowiązań sojuszniczych oraz w zwiększaniu nakładów finansowych na modernizację przemysłu i zakupu nowych technologii, w tym na modernizację armii. Celem artykułu jest przedstawienie czytelnikowi, jak Polska budowała swoje bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe na przełomie XX i XXI w., w aspekcie zmian geopolitycznych w Europie. W artykule zawarto dogłębną analizę środowiska bezpieczeństwa Polski po roku 1989, przedstawiono chronologię zmian dokonywanych na arenie międzynarodowej w celu przyłączenia Polski do NATO i struktur europejskich oraz wkład naszego kraju w wspieranie pokoju na świecie.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, obronność, Układ Warszawski, Sojusz Północnoatlantycki, strategiczne środowisko bezpieczeństwa, geopolityczne położenie, strategia bezpieczeństwa

Determinants of Poland's Security at the Turn of the 20th and 21st Centuries

Abstract

Poland – one of the countries of the former communist bloc, and a member of the Warsaw Pact after World War II – has undergone two major states of functioning on the international arena to this day. As a satellite country of the Soviet Union, it built its foundations of security and defence, based on the military and political strength of the Warsaw Pact against Western Europe, the United States, and generally against NATO. The collapse of the Soviet Union and the transformations that took place across Eastern Europe in the early 1980s resulted in a situation in which the country detached itself from the communist system, built its democracy and, as a neutral country, sought membership in NATO and the European Union, the two guarantors of building its own security policy and defence, given Poland's geopolitical location. The goal of this paper is to familiarize the reader with the ways in which Poland built its national and international security at the turn of the 20th and 21st centuries against the background of the wave of geopolitical changes taking place in Europe. The paper provides an in-depth analysis of Poland's security environment after 1989, presents the chronology of changes made internationally

to join Poland to both NATO and European structures, and the country's contribution to supporting world peace.

Key words: security, defense, Warsaw Pact, North Atlantic Alliance, strategic security environment, geopolitical location, security strategy

Die Rahmenbedingungen der Sicherheit Polens an der Wende vom 20. zum 21. Jahrhundert Zusammenfassung

Polen, als eins von vielen Ländern des ehemaligen kommunistischen Blocks und Mitglied des Warschauer Abkommens hat nach dem II. Weltkrieg zwei elementare Funktionierungszustände auf internationalen Ebene erfahren. Erstens, als Satellitenland der Sowjetunion, baute seine Sicherheits- und Verteidigungsfundamente auf der Grundlage der militärischen und politischen Kraft des Warschauer Abkommens gegen die westeuropäischen Länder und die Vereinigten Staaten, also gegen die NATO auf. Zweitens, bewirkten der Zerfall der ehemaligen UdSSR und der politisch-soziale und militärische Wandel in Osteuropa Anfang der 80-er Jahren die Situation, in der Polen vom kommunistischen System abbrach. Dadurch konnte es die Demokratie aufbauen und – als Neutralland – die Mitgliedschaft in der NATO (auch in der Europäischen Union) als Garantgeber für den Aufbau der eigenen Sicherheits- und Verteidigungspolitik anstreben. Zur Zeit, in der zweiten Dekade des 21. Jahrhunderts, ist Polen aufgrund seiner ungünstigen geopolitischen Lage in Europa und seiner politischen Bestrebungen Vorreiter in der Einhaltung der Bündnisverpflichtungen und der Mehraufwände für die industrielle Modernisierung der Industrie und im Einkauf der neuen Technologien, darin Modernisierung der Armee. Das Ziel des Artikels ist die Darstellung, wie Polen seine nationale und internationale Sicherheit an der Wende des 20. und 21. Jahrhunderts im Hinblick auf die geopolitischen Veränderungen in Europa hergestellt hat. Der Beitrag enthält eine eingehende Analyse des polnischen Sicherheitsumfelds nach 1989, die Chronologie der Änderungen, die international vorgenommen wurden, um Polen sowohl der NATO als auch den europäischen Strukturen beizutreten, sowie den Beitrag des Landes zur Unterstützung des Weltfriedens.

Schlüsselwörter: Sicherheit, Verteidigung, Warschauer Abkommen, Nordatlantisches Bündnis, strategisches Sicherheitsumfeld, geopolitische Lage, Sicherheitsstrategie

Условия безопасности Польши на рубеже XX и XXI веков Резюме

Польша, как одно из многих государств бывшего социалистического блока и членов Варшавского договора, после Второй мировой войны проходила два основных этапа функционирования на международной арене. Во-первых, будучи государством-сателлитом Советского Союза, Польша строила свои основы безопасности и обороны на базе военной и политической силы стран-членов Варшавского договора против государств Западной Европы и Соединенных Штатов, то есть против НАТО. Во-вторых, распад СССР, политические, социальные и военные преобразования в Восточной Европе в начале 80-х гг. XX века привели к отрыву Польши от социалистического лагеря. Это позволило ей построить демократию и в качестве

нейтрального государства – стремиться к членству в НАТО (и в Евросоюзе) – гаранта построения собственной политики безопасности и обороны. В настоящее время, во втором десятилетии XXI века, Польша, имея ввиду свое неблагоприятное геополитическое положение в Европе и собственные международные устремления, старается выполнять взятые на себя союзнические обязательства, а также увеличивает финансовые затраты на модернизацию промышленности и на покупку новых технологий, в том числе на усовершенствование армии. В статье показано, как Польша строила свою национальную и международную безопасность на рубеже XX и XXI веков в аспекте геополитических изменений в Европе. В исследовании приведен анализ экологической безопасности Польши после 1989 г., указана хронология перемен на международной арене, связанных со вступлением Польши в НАТО и европейские структуры, а также вклад государства в укрепление мира во всем мире.

Ключевые слова: безопасность, оборона, Варшавский договор, Североатлантический альянс, стратегическая среда безопасности, геополитическое положение, стратегия безопасности

